

Biuletyn

Koła Miłośników
Dziejów Grudziądza

Rok III: 2005

Data odczytu: 14.9.2005

Numer 23 (62)

Data wydania: 14.9.2005

mgr Stanisław Poręba

JAN A. GRABOWSKI (1882 – 1950) – PISARZ DLA DZIECI, KRAJOZNAWCA I JEGO ZWIĄZKI Z GRUDZIĄDZEM.

W 2005 r. minęła 55 rocznica śmierci nauczyciela, krajoznawcy, autora podręczników szkolnych i znanego pisarza dla dzieci Jana Antoniego Grabowskiego (1882 – 1950). Urodził się w Piotrkowie Trybunalskim 16 marca 1882 r. Z wykształcenia był inżynierem technologiemi i absolwentem Instytutu Politechnicznego w Warszawie. Studia swoje uzupełniał na uczelniach Wiednia, Monachium i Berlina. W l. 1920 - 1927 pracował jako nauczyciel matematyki w szkołach średnich Chełmna i Torunia. W tym okresie utrzymywał bliskie kontakty ze środowiskami ludzi kultury i oświaty Grudziądza, uczestnicząc m. in. w spotkaniach grudziądzkich krajoznawców i miłośników turystyki. Brał też udział w wycieczkach organizowanych przez grudziądzki oddział Polskiego Towarzystwa Turystycznego, głównie w Bory Tucholskie i na Kaszuby. Przez kilka lat był redaktorem „Biblioteki Lektur Szkolnych”, którą dla młodzieży Pomorza wydawała Księgarnia Nakładowa przy Zakładach Graficznych i Wydawniczych Wiktora Kulerskiego w Tuszewie k. Grudziądza. Dla tej „Biblioteki” sam opracował i przystosował do potrzeb szkolnych 4 pozycje książkowe z literatury polskiej i obcej. Były to: Józefa Ignacego Kraszewskiego „Stara baśń”, Henryka Rzewuskiego „Listopad”, Miguela Cerwantesa Saavedra „Don Kichot” i Teofila Gautiera „Kapitan Frakas”. Wszystkie te lektury wyszły drukiem w latach 1924 - 1925. Książki były bogato ilustrowane rysunkami grafików polskich i obcych, m. in. „Don Kichot” zawierał ilustracje francuskiego grafika i ilustratora książek o światowej sławie Gustawa Doré (1832-1883). W monumentalnej publikacji „W Dziesięciolecie Polski Odrodzonej. Księga Pamiątkowa 1918 – 1928” (Kraków-Warszawa 1928), opracował rozdział: „Wyzwolenie Wielkopolski i Pomorza”. Wspomina w nim m. in. o okolicznościach powrotu Grudziądza w 1920 r. w granice Macierzy.

Około 1927 r. napisał przewodnik turystyczny o Grudziądzu. Ukazał się on drukiem w Toruniu, w 1929 r., w serii wydawniczej „Pomorze”, pt. „Przewodnik po Grudziądzu”. Wydała go Pomorska Agencja Turystyczna i wydrukowany został w toruńskiej Pomorskiej Drukarni Rolniczej. Liczył 32 strony. Przewodnik obok 3 rozdziałów: „Grudziądz - dzieje miasta”, „Wycieczki z miasta” i „Przechadzka po mieście”, zawierał wykaz informacji o urzędach i instytucjach Grudziądza, kolejowe i autobusowe rozkłady jazdy oraz plan miasta. Na wkładkach ilustracyjnych umieszczone zostały fotografie ważniejszych grudziądzkich zabytków. W tym też roku ukazał się również drukiem podobny przewodnik Jana A. Grabowskiego o Chełmnie. Napisany przez niego podobny przewodnik o Toruniu, z nieznanymi bliżej przyczyn, nie ukazał się nigdy drukiem...

Jan A. Grabowski publikował również korespondencje o Grudziądzu i Chełmnie w prasie warszawskiej. W niektórych swoich utworach dla dzieci wykorzystywał realia krajobrazowe z okolic Chełmna, Grudziądza i z terenu Kaszub.

Po opuszczeniu Pomorza Jan A. Grabowski mieszkał w Warszawie, a po II wojnie światowej, m. in. w Olsztynie. Zmarł 19 lipca 1950 r. w Warszawie.

Jego utwory dla dzieci, m. in. „Europa. Prawdziwa historia o kotce”, „Finek”, „Kochany zwierzyniec”, „Puc, Bursztyn i goście”, „Reksio i Pucek” oraz „Skrzydlate bractwo”, były w ostatnich dziesięcioleciach wielokrotnie wydawane, głównie przez wydawnictwa: Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia” w Warszawie i Wydawnictwo „Pojezierze” w Olsztynie. Obecnie należą one do klasyki polskiej literatury dziecięcej. Niektóre z nich przeniesione zostały na ekran, w postaci kreskówek bądź filmów rysunkowych.

Fot. nr 1: Książka J. Grabowskiego „Puch kot nad koty”
(Warszawa 1971).

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG.

GRABOWSKI JAN ANTONI JÓZEF. Inż.-
technol. Pedagog. Liter. * 16. 3. 1882 w Piotrkowie Tryb. S. Hipolita i Zofii z Gołkontów. Uk. Szk. Przemysł. w Łodzi i politechn. w Warszawie, stud. na uniwersytetach w Monachium, Paryżu i Krakowie. W 1920 ochotnik w p. Dyr. Gł. Urz. Ubezpiecz. w st. sp. B. prez. Rady Szkoln. m. st. Warszawy. B. wiceprzewodnik rady miejskiej w Toruniu. Czł. kom. do badań dziej. szkoln. w Polsce przy Pol. Ak. Um. Ogl. m. in.: Benedykta Horberta *Arithmetica linearis*; Jana Aleksandra Gorczyńskiego *Nowy sposób arytmetyki*; *Pod znakiem sowy*; szer. podręcznik rachunk. i geometrii dla szk. powsz.; *Jak Tomek Kowalczyk do nieba się dostał*; *Finek*; *Reksio i Pucek*, *Europaj*; *Puc, Bursztyn i goście*; *Skrzydlate bractwo*; *Fartuch w kałuży* i in. Niekt. z jego książek dla dzieci przeł. na jęz. obce. Współprac. szer. czasop. Warszawa, pl. Inwalidów 10, tel. 12-79-15.

Fot. nr 2: Hasło z książki S. Łozy, *Czy wiesz kto to jest?*, [Warszawa 1939], t. 2, s. 94.